

@

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΟΥΛΤΙΔΗΣ

Γονείς, **παιδιά** και **Δι@δίκτυο**

Προστατέψτε το παιδί σας από τους κινδύνους του Διαδικτύου

Περιεχόμενα

Λίγα λόγια από τον συγγραφέα	9
Κεφάλαιο 1 Το Διαδίκτυο και οι δυνατότητες του	13
Εισαγωγή	13
Διαδίκτυο — Internet	14
Οι κυριότερες εφαρμογές και υπηρεσίες του Διαδικτύου	14
Παγκόσμιος Ιστός.....	15
Τι μας προσφέρει το Διαδίκτυο	16
Κεφάλαιο 2 Οικονομική εξαπάτηση μέσω Διαδικτύου	23
Εισαγωγή	23
Οικονομική εξαπάτηση και υποκλοπή προσωπικών δεδομένων	24
Προστασία από την οικονομική εξαπάτηση και την υποκλοπή προσωπικών δεδομένων	30
Κεφάλαιο 3 Εγκυρότητα δεδομένων στο Διαδίκτυο	39
Εισαγωγή	39
Μαζικά μηνύματα ανεπιθύμητης ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (spam mail)	40
Παραπληροφόρηση και προπαγάνδα.....	41
Ακατάλληλο περιεχόμενο	42
Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, της προπαγάνδας και του ακατάλληλου περιεχομένου.....	43

Κεφάλαιο 4	Εθισμός στο Διαδίκτυο.....	45
Εισαγωγή.....		45
Ένα πραγματικό περιστατικό εθισμού		46
Εθισμός στον ηλεκτρονικό τζόγο		48
Εθισμός στα ηλεκτρονικά παιχνίδια		49
Εθισμός στο διαδικτυακό σεξ και το πορνογραφικό υλικό		51
Εθισμός στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης		52
Πώς θα καταλάβω αν το παιδί μου είναι εθισμένο στο Διαδίκτυο;		52
Πώς θα αποτρέψω τον εθισμό του παιδιού μου στο Διαδίκτυο;		54
Σύνοψη		56
Κεφάλαιο 5	Παραβίαση ιδιωτικής ζωής και παρενόχληση	57
Εισαγωγή.....		57
Σεξουαλική παρενόχληση ανηλίκων μέσω Διαδικτύου		59
Παιδική πορνογραφία		60
Ψηφιακός εκφοβισμός (cyber bullying)		62
Ένα πραγματικό περιστατικό παραβίασης ιδιωτικής ζωής και παρενόχλησης.....		63
Μήπως είναι το δικό μας παιδί ο θύτης;.....		69
Ό,τι ανεβαίνει στο Διαδίκτυο μένει εκεί για πάντα — ακόμα και μετά τη διαγραφή του		69
Θέλετε το παιδί να έχει την ιδιωτική ζωή του ή μια ζωή δημοσιοποιημένη στο Διαδίκτυο; ..		70
Σύνοψη		73
Κεφάλαιο 6	Και τώρα τι μπορούν να κάνουν οι γονείς;	75
Εισαγωγή.....		75
Η παρούσα κατάσταση		75
Τι μπορεί να κάνει ο γονέας;		78
Δημιουργήστε μια «οικογενειακή δραστηριότητα»		79
Ποιος θα διαχειριστεί αυτή τη νέα «οικογενειακή δραστηριότητα»;.....		80
Κεφάλαιο 7	Αναζήτηση πληροφοριών στον Παγκόσμιο Ιστό	83
Εισαγωγή.....		83
Πώς λειτουργούν οι μηχανές αναζήτησης.....		84
Αναζήτηση πληροφοριών		84
Οι χάρτες της Google		95
Κεφάλαιο 8	Ηλεκτρονική αλληλογραφία με το Gmail	101
Εισαγωγή.....		101
Τα βασικά μέρη μιας διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου		102
Η οθόνη της υπηρεσίας Gmail		102
Σύνταξη και αποστολή ενός απλού μηνύματος.....		105
Σύνταξη και αποστολή ενός μηνύματος με περισσότερα στοιχεία		108
Προβολή και αποθήκευση συνημμένου αρχείου.....		112

Εκτύπωση μηνύματος	113
Καρτέλες	113
Διαγραφή μηνυμάτων	115
Ρυθμίσεις και δυνατότητες ασφάλειας του Gmail	116
Ρυθμίσεις ασφάλειας του λογαριασμού Gmail	120
Έλεγχος πρόσφατων δραστηριοτήτων	121
Κεφάλαιο 9 Διαδικτυακή ψυχαγωγία και ενημέρωση	125
Εισαγωγή	125
YouTube	126
Διαδικτυακά παιχνίδια	135
Ψηφιακά ηλεκτρονικά βιβλία	137
Διαδικτυακό ραδιόφωνο και τηλεόραση	138
Διαδικτυακή μουσική και ταινίες	139
Twitter	140
Κεφάλαιο 10 Facebook	153
Τι είναι το Facebook	153
Δημιουργία λογαριασμού	155
Περιβάλλον	160
Δημιουργία δημοσίευσης	162
Ασφάλεια στο Facebook	170
Κεφάλαιο 11 Εργαλεία και λειτουργίες ασφάλειας	187
Εισαγωγή	187
Προστασία από εξωτερικούς εισβολείς	188
Αντιβιοτικά προγράμματα (antivirus software)	190
Εντοπισμός κακόβουλου λογισμικού	195
Λογισμικό ανίχνευσης προγραμμάτων παρακολούθησης	200
Κεφάλαιο 12 Εργαλεία γονικού ελέγχου και φιλτραρίσματος	207
Εισαγωγή	207
Γενικά για τον γονικό έλεγχο των Windows	209
Γονικός έλεγχος των Windows 8	210
Γονικός έλεγχος για τα Windows Vista και τα Windows 7	215
Γονικός έλεγχος στα Windows XP	220
Κεφάλαιο 13 Το «συμφωνητικό» για τη χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου	227
Εισαγωγή	227
Πότε να ξεκινήσουμε	228
Προσέγγιση	230

Πριν ξεκινήσουμε	230
Ο στόχος της νέας μας οικογενειακής δραστηριότητας.....	231
Καθορισμός χρονικών ορίων χρήσης του Διαδικτύου για την αποφυγή του συνδρόμου εθισμού.....	233
Τρόποι προστασίας και διαχείρισης προσωπικών δεδομένων	238
Σωστές πρακτικές δημιουργίας κωδικών πρόσβασης	243
Ο βαθμός ανωνυμίας στο Διαδίκτυο	245
Κατανόηση πως ό,τι ανεβάζει στο Διαδίκτυο παραμένει εκεί ακόμα και μετά τη διαγραφή του.....	247
Τρόποι προστασίας από κακόβουλο λογισμικό	251
Αναγνώριση της παραπληροφόρησης, της προπαγάνδας και του ακατάλληλου περιεχομένου.....	254
Προστασία από διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση και παιδική πορνογραφία	257
Προστασία από ψηφιακό εκφοβισμό και εκβιασμό	261
Εθιμοτυπία δικτύου (netiquette).....	265
Κεφάλαιο 14 Πού μπορώ να απευθυνθώ για βοήθεια;.....	267
Εισαγωγή	267
ΚΕΘΕΑ: Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων	268
Το Χαμόγελο του Παιδιού: Εθελοντικός Οργανισμός για τα Παιδιά	269
Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε)	271
Η ευρωπαϊκή Γραμμή στήριξης παιδιών και εφήβων 116 111.....	273
Η Γραμμή-σύνδεσμος 801 801 1177	274
Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου <i>Saferinternet.gr</i>	275
Η Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο.....	277
Το Ειδικό Τακτικό Ψυχιατρικό Ιατρείο Παιδιών και Εφήβων	278
Η συμβουλευτική υπηρεσία φοιτητών για την αντιμετώπιση της παθολογικής χρήσης Η/Υ και του Διαδικτύου	279
Η Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.).....	279
Η μονάδα απεξάρτησης 18 Άνω (Ψ.Ν.Α.).....	280
Ο Συνήγορος του Παιδιού	281
Parents.gr (Ελληνική Εταιρεία Ενημέρωσης Γονέων —Ε.Ε.Ε.Γ.).....	282
Η Μονάδα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας.....	283
Παράρτημα 1 Συμφωνητικό για παιδιά σχολικής και προεφηβικής ηλικίας.....	287
Παράρτημα 2 Συμφωνητικό για εφήβους.....	291
Παράρτημα 3 Δημιουργία λογαριασμών Google και Microsoft	295
Ευρετήριο	299

Λίγα λόγια από τον συγγραφέα

Κατά την ενασχόλησή μου με το Διαδίκτυο από το ξεκίνημά του και κατά την επαγγελματική μου δραστηριότητα για περισσότερα από 30 χρόνια¹ στον τομέα της πληροφορικής, ως τεχνικός στους υπολογιστές², εισηγητής σε σεμινάρια τεχνικών³, εισηγητής σε σεμινάρια στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και των εφαρμογών τους⁴, εξωτερικός συνεργάτης της ECDL Ελλάς και της I-skills⁵, ως υπεύθυνος του πρώτου

¹ Ξεκίνησα να εργάζομαι με υπολογιστές τον Ιούνιο του 1983 στην Ericsson της Στοκχόλμης. Εκείνη την εποχή, οι υπολογιστές ήταν εξαιρετικά ακριβοί και χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά και μόνον από εταιρείες και ειδικευμένο προσωπικό, καθώς για την αγορά ενός υπολογιστή απαιτούνταν περίπου 5.500€. Για σύγκριση της τάξης μεγέθους, το τότε νεότερο μοντέλο της Volvo κόστιζε 6.500€.

² Στο πλαίσιο της πρώτης μου επαγγελματικής ενασχόλησης με τους υπολογιστές, εγκαθιστούσα και επισκεύαζα υπολογιστές και τοπικά δίκτυα για λογαριασμό της Ericsson και της Nokia Data στη Στοκχόλμη.

³ Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η κύρια απασχόληση μου ήταν η εκπαίδευση τεχνικών ηλεκτρονικών συστημάτων και η προετοιμασία τους για την απόκτηση της παγκόσμιας πιστοποίησης τεχνικών A+ της CompTIA, στα μεγαλύτερα εκπαιδευτήρια της Σουηδίας.

⁴ Τα τελευταία 15 χρόνια, παράλληλα με τη συγγραφή βιβλίων, έχω εργαστεί ως εισηγητής σε σεμινάρια πληροφορικής στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και των εφαρμογών τους.

⁵ Στον τομέα της δημιουργίας, του ελέγχου και των βελτιώσεων αυτοματοποιημένων συστημάτων ελέγχου δεξιοτήτων.

εξεταστικού κέντρου ECDL στην Ελλάδα⁶, ως συγγραφέας πληθώρας βιβλίων πληροφορικής⁷, και ως ομιλητής σε ημερίδες με θέμα τους κινδύνους στο Διαδίκτυο⁸, έχω συναντήσει πάρα πολλούς ανήσυχους και προβληματισμένους γονείς που ρωτούν με αγωνία:

Τι μπορώ να κάνω εγώ προκειμένου να προστατεύσω το παιδί μου και τον εαυτό μου από τους κινδύνους του Διαδικτύου;

Καθώς είμαι κι εγώ πατέρας δύο παιδιών (που πλέον δεν είναι ανήλικα) και επειδή έχω βιώσει και αντιμετωπίσει τους παραπάνω προβληματισμούς αυτών των γονέων σε καθημερινή βάση, θεώρησα σκόπιμο να γράψω αυτό το βιβλίο.

Σκοπός του βιβλίου είναι να μοιραστώ με τους ανήσυχους και προβληματισμένους γονείς τις δικές μου εμπειρίες και απόψεις, και να τους μεταδώσω χρήσιμες πληροφορίες, προτάσεις και σκέψεις προκειμένου να βοηθηθούν στο δύσκολο έργο που έχουν να αντιμετωπίσουν.

Η χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής των παιδιών μας σήμερα: Μεγαλώνουν χρησιμοποιώντας υπολογιστές, το Διαδίκτυο, κινητά τηλέφωνα, μηνύματα SMS και άλλα μέσα που δεν υπήρχαν όταν εμείς ήμασταν στην ηλικία τους. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ζουν, μεγαλώνουν, χρησιμοποιούν και «εκμεταλλεύονται» τις δυνατότητες δύο διαφορετικών κόσμων:

- ☐ Του «**πραγματικού**», στον οποίο μεγαλώσαμε και γνωρίζουμε και εμείς, και
- ☐ Του «**εικονικού κόσμου του Διαδικτύου**», που για τα παιδιά είναι απόλυτα φυσιολογικός, ενώ για πολλούς γονείς είναι ακατανόητος.

Αν λάβουμε υπόψη ότι μία από τις πολλές «ευθύνες» και «υποχρεώσεις» κάθε γονέα είναι να προστατεύει το παιδί του από τους διάφορους κινδύνους, άρα και από τους κινδύνους του εικονικού κόσμου του Διαδικτύου, είναι απόλυτα λογικό να τεθεί το ερώτημα:

⁶ Ήμουν υπεύθυνος του πρώτου εξεταστικού κέντρου ECDL στην Ελλάδα, στο οποίο διεξήχθησαν οι πρώτες πιλοτικές εξετάσεις του εξεταστικού συστήματος. Κατόπιν εφαρμόστηκαν και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

⁷ Το πρώτο βιβλίο μου κυκλοφόρησε το 1999 και στη συνέχεια ακολούθησε πληθώρα βιβλίων, πολλά από τα οποία χρησιμοποιούνται ως εκπαιδευτική ύλη από κρατικές και ιδιωτικές σχολές και ιδρύματα –ακόμα και από πανεπιστήμια– για την απόκτηση του πιστοποιητικού βασικών δεξιοτήτων Πληροφορικής. Όλα μου τα βιβλία κυκλοφορούν αποκλειστικά και μόνο από τις εκδόσεις Κλειδάριθμος.

⁸ Προκειμένου να έρθω σε άμεση επαφή με τους εν δυνάμει αναγνώστες του βιβλίου και να λάβω σχόλια σχετικά με τις προτάσεις που παρουσιάζω στο βιβλίο, έχω διεξαγάγει, σε συνεργασία με συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, ομιλίες σε ημερίδες με θέμα τους κινδύνους στο Διαδίκτυο.

Πώς θα το πετύχω αυτό;

Το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν υπάρχει κάποια «μαγική» και «εύκολη» λύση!

Δεδομένου ότι κάθε παιδί είναι μοναδικό, έχει τη δική του προσωπικότητα, και μαθαίνει με τον δικό του τρόπο, θέλει και τον δικό του τρόπο προσέγγισης του θέματος.

Πιστεύω ότι λύσεις όπως η απαγόρευση της χρήσης του υπολογιστή ή η εγκατάσταση λογισμικού γονικού ελέγχου και φιλτραρίσματος δεν είναι αποτελεσματικές από μόνες τους, αφού τα παιδιά μπορούν εύκολα να τις παρακάμψουν ή να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή ενός φίλου τους ή ενός internet cafe και έτσι να έχουν ανεμπόδιστη πρόσβαση στο Διαδίκτυο.

Είμαι πεπεισμένος ότι η καλύτερη προστασία των παιδιών από τους κινδύνους που κρύβει ο «εικονικός κόσμος του Διαδικτύου» είναι η σωστή ενημέρωση και κατάλληλη κατάρτιση των γονέων που διατηρούν καθημερινή, ποιοτική σχέση και θετική επικοινωνία με το παιδί τους, μέσω της οποίας αποκτούν την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό του. Εξάλλου, οι γονείς πρέπει να δημιουργήσουν ένα ασφαλές περιβάλλον ενημερώνοντας και εκπαιδεύοντας το παιδί τους κατάλληλα. Και το κυριότερο: οι γονείς πρέπει να είναι πάντα δίπλα στο παιδί *πριν το συμβάν και όχι απλώς μετά*.

Με αυτό το βιβλίο, θέλω:

- ❑ Να επισημάνω στους γονείς την τρέχουσα κατάσταση, χρησιμοποιώντας συγκλονιστικά πραγματικά συμβάντα από την καθημερινότητα. Με αυτά τα παραδείγματα, θέλω να ευαισθητοποιήσω, να «ταρακουνήσω» τους γονείς προκειμένου να αντιδράσουν και να πάρουν στα σοβαρά το συγκεκριμένο θέμα. Μερικοί από τους γονείς με τους οποίους έχω μιλήσει στις ημερίδες που έχω διεξαγάγει θεωρούν ότι τα συγκεκριμένα περιστατικά συμβαίνουν σε άλλες χώρες μακριά από εμάς, αλλά δυστυχώς τα περισσότερα παραδείγματα του βιβλίου είναι από την Ελλάδα.
- ❑ Να ενημερώσω τους γονείς για τους κινδύνους που διατρέχουν οι ανήλικοι, κυρίως, χρήστες του Διαδικτύου καθημερινά, αλλά φυσικά και οι ίδιοι, ώστε να είναι σε θέση να εντοπίσουν έγκαιρα τα συμπτώματα των διάφορων επικίνδυνων καταστάσεων, όπως είναι η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής, ο εθισμός, η διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση, η παιδική πορνογραφία και ο ψηφιακός εκφοβισμός.
- ❑ Να παράσχω στους γονείς γνώσεις και δεξιότητες στη χρήση των ιστοσελίδων και υπηρεσιών του διαδικτυακού περιβάλλοντος που χρησιμοποιεί το παιδί τους, όπως για παράδειγμα το Facebook, το Twitter, το YouTube, το Google, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και άλλες, προκειμένου να τις καταλαβαίνουν και να μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους, όποτε χρειαστεί. Οι γονείς χρειάζονται

να γνωρίζουν πώς να εγκαθιστούν, να ρυθμίζουν και να χρησιμοποιούν διάφορα εργαλεία ασφαλείας και αντιβιοτικά προγράμματα, καθώς και λογισμικό ανίχνευσης προγραμμάτων παρακολούθησης και καταγραφής συμβάντων.

- ☐ Να δείξω στους γονείς πώς μπορούν να ενεργοποιήσουν και να ρυθμίσουν τις ενσωματωμένες δυνατότητες γονικού ελέγχου και φίλτραρίσματος που παρέχει το λειτουργικό σύστημα Windows.
- ☐ Να προτείνω στους γονείς μεθόδους με τις οποίες μπορούν να ενημερώσουν, να εκπαιδεύσουν, και να συμβουλευθούν το παιδί τους ώστε να το προστατεύσουν άμεσα και αποτελεσματικά.
- ☐ Να προτείνω τρόπους με τους οποίους οι γονείς μπορούν να θεσπίσουν συγκεκριμένους κανόνες σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου.
- ☐ Να αναφέρω τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς στους οποίους μπορούμε να απευθυνθούμε σε περίπτωση που χρειαστούμε συμβουλές ή βοήθεια από εξειδικευμένο προσωπικό.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την ψυχολόγο και οικογενειακή θεραπεύτρια κα Νικολέτα Μπουλταδάκη για τη βοήθεια και τις πολύτιμες συμβουλές της στο Κεφάλαιο 4, *Εθισμός στο Διαδίκτυο*, και το Κεφάλαιο 5, *Παραβίαση ιδιωτικής ζωής και παρενόχληση*· την κα Ματούλα Μαυρομάτη, με την οποία συνεργάστηκα για τη δημιουργία του βιβλίου· και φυσικά τη συγγραφική ομάδα του Κλειδάριθμου για την επιμέλεια και έκδοση του βιβλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Το Διαδίκτυο και οι δυνατότητες του

Στόχος κεφαλαίου

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να μάθουμε τι είναι το Διαδίκτυο, να δούμε πώς ξεκίνησε, και να γνωρίσουμε τις κυριότερες εφαρμογές και υπηρεσίες που λειτουργούν μέσω αυτού. Θα αναφερθούμε στη διαφορά μεταξύ Διαδικτύου και Παγκόσμιου Ιστού, αλλά και στο τι μας προσφέρει το Διαδίκτυο.

Εισαγωγή

Το *Διαδίκτυο* (Internet) βρίσκεται πλέον σε κάθε σπίτι και χρησιμοποιείται από παιδιά, εφήβους και ενήλικες ως απαραίτητο εργαλείο, αλλά και ως μέσο επικοινωνίας και ψυχαγωγίας. Θα μπορούσαμε να το παρομοιάσουμε με έναν «εικονικό κόσμο», στον οποίο ο χρήστης έχει ταχύτατη πρόσβαση ανά πάσα στιγμή, είτε από τον χώρο εργασίας του είτε από το δωμάτιό του. Μια μεγάλη διαφορά σε σχέση με τον πραγματικό κόσμο είναι το γεγονός ότι η ανωνυμία των χρηστών του Διαδικτύου τούς παρέχει τη δυνατότητα να δημοσιεύουν πάσης φύσεως πληροφορίες, οι οποίες μπορεί να είναι από αναξιόπιστες έως επικίνδυνες. Επιπλέον, η ανωνυμία και η έλλειψη φυσικής επαφής επιτρέπει στον καθένα να δημιουργήσει πλαστά προφίλ με σκοπό να βλάψει ή να εξαπατήσει άλλους χρήστες και κυρίως παιδιά.

Όμως το Διαδίκτυο περιλαμβάνει και πολλά θετικά στοιχεία, πολύ περισσότερα από τα αρνητικά του. Παρ' όλα αυτά, είναι πιο συνηθισμένο να μιλάμε για τα αρνητικά στοιχεία του παρά για τα θετικά.

Θα ξεκινήσουμε αυτό το βιβλίο με μια αναφορά στα θετικά στοιχεία του Διαδικτύου και, στη συνέχεια, στους κινδύνους που κρύβονται σε αυτό.

Ας αρχίσουμε όμως με το τι είναι και πώς ξεκίνησε το Διαδίκτυο.

Διαδίκτυο – Internet

Το *Διαδίκτυο* (Internet) είναι σήμερα το μεγαλύτερο δίκτυο υπολογιστών παγκοσμίως. Αποτελείται από υπολογιστές και δίκτυα υπολογιστών που απλώνονται σε κάθε γωνιά της Γης. Πολλές φορές, το Διαδίκτυο αποκαλείται και «υπερλεωφόρος πληροφοριών», καθώς μετακινείται σε αυτό καθημερινά τεράστιος όγκος ψηφιακών δεδομένων.

Η δημιουργία του ξεκίνησε το 1969 από τέσσερα πανεπιστήμια των ΗΠΑ και ονομαζόταν *ARPAnet*. Οι περισσότεροι χρήστες του ARPAnet εκείνη την εποχή ήταν επιστήμονες και ερευνητές. Το κυριότερο πλεονέκτημά που προσέφερε το ARPAnet ήταν ότι, αν κάποιο τμήμα του δικτύου έπαυε να λειτουργεί, τα δεδομένα μπορούσαν να μεταφερθούν μέσω άλλης διαδρομής. Στη συνέχεια, το ARPAnet υιοθετήθηκε και από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας των ΗΠΑ για να επικοινωνούν τα στρατιωτικά επιτελεία μεταξύ τους, καθώς και με τις διάφορες μονάδες και ραντάρ σε καιρό πολέμου.

Σήμερα, το Διαδίκτυο βρίσκεται σχεδόν σε κάθε σπίτι και κάθε φορητή συσκευή καθώς προσφέρει άπειρες δωρεάν υπηρεσίες, είναι πηγή άμεσης ενημέρωσης και αποτελεί γρήγορο τρόπο επικοινωνίας για όλες τις κατηγορίες των ανθρώπων και των επαγγελματιών.

Οι κυριότερες εφαρμογές και υπηρεσίες του Διαδικτύου

Όπως προαναφέραμε, το Διαδίκτυο είναι το μεγαλύτερο δίκτυο υπολογιστών παγκοσμίως. Οι κυριότερες εφαρμογές και υπηρεσίες που μας παρέχει το Διαδίκτυο είναι οι εξής:

- ☐ Περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό (World Wide Web – WWW)
- ☐ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)
- ☐ Μεταφορά αρχείων με FTP (File Transfer Protocol – Πρωτόκολλο Μεταφοράς Αρχείων)
- ☐ Ηλεκτρονικό εμπόριο (e-commerce)
- ☐ Αναμετάδοση συνομιλιών μέσω Διαδικτύου (Internet Relay Chat – IRC)

- ❑ Συμμετοχή σε τοποθεσίες Ιστού κοινωνικής δικτύωσης (social networking websites)
- ❑ Συμμετοχή σε ηλεκτρονικά διαδικτυακά παιχνίδια (on-line gaming)

Παγκόσμιος Ιστός

Ο *Παγκόσμιος Ιστός* (World Wide Web – WWW) είναι μία από τις πολλές υπηρεσίες του Διαδικτύου. Είναι ένα τυποποιημένο περιβάλλον επικοινωνίας ανάμεσα στον χρήστη και στο Διαδίκτυο για τη διανομή εγγράφων, γραφικών, εικόνες, και ήχου. Τα έγγραφα, ή ιστοσελίδες όπως συνήθως λέγονται, μπορούν να περιέχουν πληροφορίες, εικόνες, ήχους, συνδέσμους (links), και πολλά άλλα.

Ο Παγκόσμιος Ιστός δημιουργήθηκε στο *CERN* (European Center for Nuclear Research – Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Πυρηνική Έρευνα) με σκοπό να αποτελέσει το σύστημα μέσω του οποίου επιστήμονες από διάφορα μέρη του κόσμου θα είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν τα αποτελέσματα των ερευνών τους.

Για τη δημιουργία των ιστοσελίδων χρησιμοποιείται μια τεχνολογία που ονομάζεται *υπερ-κείμενο* (hypertext). Αυτή η τεχνολογία μας επιτρέπει να δημιουργούμε ιστοσελίδες οι οποίες μπορούν να είναι συνδεδεμένες με άλλες σελίδες που περιέχουν κείμενο, εικόνες, ή ακόμη και αρχεία ήχου και βίντεο.

Για να μεταφερθούμε από μια ιστοσελίδα σε κάποια άλλη, χρησιμοποιούμε τους λεγόμενους *υπερσυνδέσμους* (hyperlinks), που είναι συνήθως υπογραμμισμένες ή έγχρωμες λέξεις. Επίσης, ένας υπερσύνδεσμος μπορεί να είναι ένα γραφικό ή ακόμα και ένα τμήμα εικόνας ή γραφικού· όταν ο δείκτης του ποντικιού βρεθεί επάνω σε έναν υπερσύνδεσμο τέτοιας μορφής, μεταβάλλεται σε χέρι που δείχνει () , κάτι που μας βοηθά να τον αναγνωρίσουμε. Μόλις πατήσουμε σε έναν υπερσύνδεσμο, μεταφερόμαστε σε μια άλλη ιστοσελίδα ή ακούμε κάποιο ηχητικό μήνυμα ή εμφανίζεται κάποιο βιντεοκλίπ, κ.λπ.

Διάκριση μεταξύ Διαδικτύου και Παγκόσμιου Ιστού

Πολλοί χρήστες χρησιμοποιούν τους όρους *Διαδίκτυο* (Internet) και *Παγκόσμιος Ιστός* (World Wide Web – WWW) ως συνώνυμους. Στην πραγματικότητα, όμως, πρόκειται για δύο διαφορετικούς όρους, οι οποίοι βέβαια έχουν άμεση σχέση. Πιο συγκεκριμένα:

- ❑ Το **Διαδίκτυο** είναι ένα σύνολο δικτύων, υπολογιστών και φορητών συσκευών που είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους. Όπως όλοι γνωρίζουμε, υπολογιστές και

φορητές συσκευές υπάρχουν παντού στον κόσμο και χρησιμοποιούν ενσύρματες και ασύρματες συνδέσεις για να επικοινωνούν μεταξύ τους.

- ☐ Ο **Παγκόσμιος Ιστός** είναι μια υπηρεσία που μας παρέχει πρόσβαση σε πληροφορίες μέσω του Διαδικτύου. Χρησιμοποιεί ένα τυποποιημένο περιβάλλον επικοινωνίας για τη διανομή εγγράφων, γραφικών, εικόνας, και ήχου.

Τι μας προσφέρει το Διαδίκτυο

Το Διαδίκτυο είναι ένας καταπληκτικός «εικονικός κόσμος» που παρέχει στους χρήστες του σχεδόν ό,τι υπάρχει και στον πραγματικό κόσμο. Ταυτόχρονα φέρνει αυτόν τον «εικονικό κόσμο» μέσα στο σπίτι μας· για την ακρίβεια, στο ίδιο μας το δωμάτιο ή ακόμα και στο δωμάτιο του παιδιού μας. Τα κύρια πλεονεκτήματα του Διαδικτύου είναι η ταχύτητά του, η πληθώρα δωρεάν υπηρεσιών, η αμεσότητα και το χαμηλό κόστος.

Μερικές από τις υπηρεσίες και τα εργαλεία που μας παρέχει το Διαδίκτυο είναι:

- ☐ Η άμεση ενημέρωση
- ☐ Η δυνατότητα εύρεσης πληροφοριών
- ☐ Τρόπους για εύκολη, γρήγορη και οικονομική επικοινωνία
- ☐ Η δυνατότητα πραγματοποίησης ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών (e-banking)
- ☐ Ψυχαγωγία
- ☐ Κοινωνική δικτύωση (social networking)
- ☐ Ηλεκτρονικές αγορές
- ☐ Τρόπους για ανταλλαγή και μεταφορά ψηφιακών αρχείων
- ☐ Η τηλεκπαίδευση (e-learning)
- ☐ Η τηλεργασία (teleworking)
- ☐ Η διαφήμιση
- ☐ Και πολλά άλλα.

Άμεση ενημέρωση

Μέσω του Διαδικτύου μπορούμε να ενημερωνόμαστε άμεσα για θέματα επικαιρότητας, όπως θέματα ειδησεογραφίας, ζητήματα που αφορούν την οικονομική ή κοινωνική επικαιρότητα και άλλα, από όλα τα μέρη του κόσμου. Ακόμα, μπορούμε να βρίσκουμε εύκολα πληροφορίες για πολλά καθημερινά θέματα: την ημερήσια πρόγνωση

του καιρού, τα πλησιέστερα εφημερεύοντα φαρμακεία ή νοσοκομεία, τις ώρες των προγραμματισμένων δρομολογίων των λεωφορείων ή των τρένων, τις ώρες των παραστάσεων των θεάτρων ή των προβολών των κινηματογράφων στη γειτονιά μας, γενικά θέματα διασκέδασης και δραστηριοτήτων, πληροφορίες για χώρες του εξωτερικού, και πάρα πολλά άλλα.

Επίσης:

- ❑ Με τη χρήση των **ηλεκτρονικών εφημερίδων** και των **περιοδικών**, μπορούμε όχι απλώς να ενημερωθούμε, αλλά και να σχολιάσουμε ή να δημοσιεύσουμε την άποψή μας για ένα συγκεκριμένο θέμα ή άρθρο·
- ❑ Μέσω υπηρεσιών **Web TV/radio**, μπορούμε να παρακολουθούμε δωρεάν, είτε απευθείας είτε σε μαγνητοσκόπηση, τηλεοπτικούς ή ραδιοφωνικούς σταθμούς που μεταδίδουν το πρόγραμμά τους μέσω Διαδικτύου.

Εύρεση πληροφοριών

Το Διαδίκτυο, με τους ανεξάντλητους πόρους πληροφοριών και τη δυνατότητα εύκολης και άμεσης ενημέρωσης που παρέχει, αποτελεί έναν εύκολο και προσιτό τρόπο για να **αναζητούμε πληροφορίες**, να αντλούμε γνώσεις και γενικότερα να εντοπίζουμε ερευνητικό υλικό, σε μορφή κειμένου, εικόνων, ήχου και βίντεο.

Ωστόσο δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι κάθε χρήστης μπορεί να δημοσιεύσει τις δικές του πληροφορίες και να αναρτήσει άρθρα στο Διαδίκτυο χωρίς κανέναν έλεγχο ορθότητας ή αξιοπιστίας. Γι' αυτό θα πρέπει πάντα να έχουμε κριτική σκέψη και να διασταυρώνουμε τις πληροφορίες χρησιμοποιώντας διαφορετικές πηγές.

Εύκολη, γρήγορη και οικονομική επικοινωνία

Το Διαδίκτυο μας παρέχει έναν πάρα πολύ γρήγορο, εύκολο και κυρίως οικονομικό τρόπο επικοινωνίας είτε σε πραγματικό χρόνο (σύγχρονη αναμετάδοση) είτε ασύγχρονα. Η επικοινωνία γίνεται ανά πάσα στιγμή, με κάποιον από τους παρακάτω τρόπους:

- ❑ **Γραπτά**, με την αποστολή *ηλεκτρονικών μηνυμάτων* (e-mail). Δηλαδή δεν χρειαζόμαστε φακέλους, χαρτί, και γραμματόσημα. Η σύνταξη, αποστολή, και λήψη ενός μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γίνεται ψηφιακά. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο λειτουργεί ασύγχρονα, δηλαδή επιτρέπει στους χρήστες να στέλνουν και να λαμβάνουν ηλεκτρονικά μηνύματα χωρίς να είναι συνδεδεμένοι στο δίκτυο ταυτόχρονα. Τα μηνύματα που παίρνουμε αποθηκεύονται σε μια ηλεκτρονική θυρίδα ενός διακομιστή (server) που είναι μόνιμα συνδεδεμέ-

νος στο δίκτυο. Στη συνέχεια, ο παραλήπτης πρέπει να συνδεθεί στην ηλεκτρονική θυρίδα του για να παραλάβει τα εισερχόμενα μηνύματα.

- ❑ Μέσω **δωματίων συζητήσεων**, με τη λεγόμενη *Αναμετάδοση Συνομιλιών μέσω του Διαδικτύου* (Internet Relay Chat), η οποία επιτρέπει όχι μόνο σε δύο, αλλά σε περισσότερους χρήστες να επικοινωνούν μεταξύ τους σε πραγματικό χρόνο, χρησιμοποιώντας το πληκτρολόγιό τους για να ανταλλάσσουν μηνύματα κειμένου. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για την αποστολή μηνυμάτων σε έναν διακομιστή στον οποίο είναι συνδεδεμένα πολλά άτομα ταυτόχρονα, συνήθως άγνωστα μεταξύ τους. Ο καθένας μπορεί να στέλνει μηνύματα στον διακομιστή και να διαβάζει τα μηνύματα που έχουν σταλεί σε αυτόν· παρ' όλα αυτά, υπάρχει και η δυνατότητα αποστολής ιδιωτικού μηνύματος σε έναν μόνον από τους χρήστες που είναι συνδεδεμένοι.
- ❑ Μέσω υπηρεσιών **άμεσων μηνυμάτων** (Instant Messaging – IM). Πρόκειται για ανταλλαγή μηνυμάτων κειμένου σε πραγματικό χρόνο μέσω ειδικών εφαρμογών, οι οποίες μπορεί να είναι αυτόνομες ή ενσωματωμένες σε κάποια ιστοσελίδα. Οι περισσότερες εφαρμογές αποστολής άμεσων μηνυμάτων, όπως για παράδειγμα το Skype (στο οποίο έχει πλέον ενσωματωθεί και το επίσης γνωστό MSN Messenger), το Yahoo! Messenger, το iChat και το AOL, παρέχουν επίσης τη δυνατότητα φωνητικών μηνυμάτων, διανομής αρχείων, ακόμα και συνομιλίας μέσω βίντεο, αν οι χρήστες διαθέτουν κάμερες web. Η κύρια διαφορά των άμεσων μηνυμάτων από τα μηνύματα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι ότι ο αποστολέας και ο παραλήπτης θα πρέπει να είναι ταυτόχρονα συνδεδεμένοι στο Διαδίκτυο και να έχουν και οι δυο ανοιχτή την εφαρμογή αποστολής άμεσων μηνυμάτων.
- ❑ Μέσω **ομάδων συζητήσεων** (forum), με τη χρήση των οποίων μπορούμε να συμμετέχουμε σε ανοιχτές συζητήσεις με ανθρώπους από ολόκληρο τον κόσμο πάνω σε θέματα που μας ενδιαφέρουν. Είναι ιδανικός τρόπος ανταλλαγής απόψεων μεταξύ ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα.
- ❑ Μέσω **διαδικτυακής τηλεφωνίας** (Voice over IP – VoIP), η οποία μας παρέχει τη δυνατότητα να πραγματοποιούμε φωνητικές συνομιλίες σε πραγματικό χρόνο μέσω του Διαδικτύου, χρησιμοποιώντας υπολογιστές που διαθέτουν κάρτα ήχου, μικρόφωνο, ηχεία ή ακουστικά και το κατάλληλο λογισμικό. Με αυτόν τον τρόπο δεν χρεωνόμαστε για τις κλήσεις από τον φορέα τηλεπικοινωνιών με τον οποίο συνεργαζόμαστε. Σήμερα, πολλές τοποθεσίες Ιστού εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της τηλεφωνίας μέσω Διαδικτύου για να παρέχουν τη δυνατότητα κλήσεων σε σταθερά δίκτυα τηλεπικοινωνιών με χαμηλό κόστος. Οι χρήστες

συνήθως αγοράζουν χρόνο ομιλίας και τον χρησιμοποιούν όποτε θέλουν. Μάλιστα, για να απλοποιηθεί η διαδικασία και να μην είναι απαραίτητος ο εξοπλισμός ηχείων ή ακουστικών και μικροφώνου, έχουν κατασκευαστεί οι λεγόμενες συσκευές DECT, οι οποίες συνδέονται ασύρματα με τον υπολογιστή και κάνουν πιο εύχρηστη την υπηρεσία.

- ❑ Μέσω **οπτικοακουστικής επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο** με άλλους χρήστες που βρίσκονται σε διαφορετικά μέρη του κόσμου: αυτό γίνεται με τη χρήση ειδικών προγραμμάτων *τηλεσυνδιάσκεψης* (videoconference), όπως είναι το Skype, το Google Talk κ.ά.

Δυνατότητα πραγματοποίησης τραπεζικών συναλλαγών

Σήμερα πλέον, όλες οι τράπεζες παρέχουν στους πελάτες τους τη δυνατότητα να διεκπεραιώνουν τις τραπεζικές και χρηματιστηριακές συναλλαγές τους μέσω του Διαδικτύου. Η υπηρεσία αυτή, η οποία παρέχει στον χρήστη τη δυνατότητα συναλλαγών 24 ώρες το 24ωρο, ονομάζεται *ηλεκτρονική τραπεζική* (e-banking). Μερικές από τις δυνατότητες που παρέχει στον χρήστη είναι οι εξής:

- ❑ Ενημέρωση μέσω ειδικής ιστοσελίδας, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και SMS για τα υπόλοιπα και τις κινήσεις των λογαριασμών και των πιστωτικών καρτών του
- ❑ Αγοραπωλησίες μετοχών σε πραγματικό χρόνο
- ❑ Εξόφληση λογαριασμών
- ❑ Μεταφορά χρημάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ψυχαγωγία

Όλοι γνωρίζουμε ότι σε έναν υπολογιστή μπορούμε να εγκαθιστούμε και να παίζουμε διάφορα παιχνίδια, τα οποία αποθηκεύονται στον σκληρό δίσκο του. Τελευταία, όμως, έχει αναπτυχθεί και ένα νέο είδος παιχνιδιών, τα λεγόμενα *μαζικά ηλεκτρονικά διαδικτυακά παιχνίδια* (massive online games), τα οποία παίζονται μέσω του Διαδικτύου, συνήθως με το αντίτιμο μιας μηνιαίας συνδρομής, από εκατομμύρια παίκτες σε ολόκληρο τον κόσμο –γι’ αυτό και έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Ορισμένα από τα πιο γνωστά παιχνίδια αυτού του είδους απαιτούν την εγκατάσταση ειδικού λογισμικού. Αλλά υπάρχουν και μαζικά παιχνίδια που δεν έχουν υψηλές απαιτήσεις από τον υπολογιστή του χρήστη: χρειάζονται μόνο σύνδεση στο Διαδίκτυο και έναν φυλλομετρητή Ιστού επειδή η επεξεργασία γίνεται εξολοκλήρου στον διακομιστή. Εξάλλου,

επειδή πολλά από αυτά τα παιχνίδια έχουν δώσει το έναυσμα για τη δημιουργία ηλεκτρονικών (online) κοινοτήτων, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και ως ένα είδος κοινωνικής δραστηριότητας.

Ακόμα, μέσω του Διαδικτύου μπορούμε να ακούσουμε μουσικά κομμάτια, να δούμε βίντεο κλιπ ή να παρακολουθήσουμε ταινίες. Επιπλέον, πολλές ιστοσελίδες μας παρέχουν τη δυνατότητα να κατεβάσουμε μουσική και βίντεο στον υπολογιστή μας, προκειμένου να αναπαράγουμε το υλικό όποτε εμείς επιθυμούμε, ή να δημιουργήσουμε και να ανεβάσουμε δικά μας βίντεο ή μουσικά κομμάτια. Δεν είναι τυχαίο ότι αρκετοί νέοι καλλιτέχνες έχουν αναγνωριστεί και ξεκινήσει την καριέρα τους αφού πρώτα παρουσίασαν τη δουλειά τους στο Διαδίκτυο, για παράδειγμα στο YouTube.

Κοινωνική δικτύωση

Μια *τοποθεσία κοινωνικής δικτύωσης* (social networking site) μας επιτρέπει να διευρύνουμε τον κύκλο των προσωπικών ή επαγγελματικών επαφών μας. Πιο συγκεκριμένα, ένας χρήστης πραγματοποιεί εγγραφή σε μια τοποθεσία κοινωνικής δικτύωσης και προσκαλεί σε αυτήν τους γνωστούς του. Στη συνέχεια, εκείνοι προσκαλούν τους δικούς τους γνωστούς, οι οποίοι με τη σειρά τους καλούν τις δικές τους επαφές. Με αυτόν τον τρόπο, όπως είναι λογικό, δημιουργείται ένας τεράστιος κύκλος επαφών.

Οι χρήστες μιας τέτοιας τοποθεσίας μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω άμεσων μηνυμάτων, αναμετάδοσης συνομιλιών, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ομάδων ειδήσεων/συζητήσεων, αλλά και να μοιράζονται αρχεία.

Πολλές από τις τοποθεσίες κοινωνικής δικτύωσης έχουν συγκεκριμένους στόχους, όπως την εύρεση παλιών συμμαθητών, την επικοινωνία μεταξύ ατόμων με κοινή φιλετική προέλευση ή κοινά ενδιαφέροντα, κ.ά.

Μια ακόμα μορφή τοποθεσίας κοινωνικής δικτύωσης είναι το *ιστολόγιο* (weblog ή απλώς blog). Πρόκειται για μία ατομική ή ομαδική ιστοσελίδα στην οποία κανείς μπορεί να αναρτά (post) περιεχόμενο που συνήθως εμφανίζεται σε αντίστροφη χρονολογική σειρά. Τα ιστολόγια μπορούν να περιέχουν κείμενο, εικόνα, ήχο, βίντεο κ.ά. και να καλύπτουν ποικίλα θέματα, όπως προσωπικά, κοινωνικά, επιστημονικά, θέματα επικαιρότητας κ.λπ.

Ηλεκτρονικές αγορές

Μια άλλη δυνατότητα που μας παρέχει το Διαδίκτυο είναι να κάνουμε τις αγορές μας εύκολα, χωρίς ταλαιπωρία, χωρίς ουρές, και πιο οικονομικά, μέσω του υπολογιστή. Η διαδικασία αγοράς προϊόντων μέσω του Διαδικτύου είναι σχετικά τυποποιημένη.

Ανταλλαγή και μεταφορά ψηφιακών αρχείων

Μέσω του Διαδικτύου είναι πολύ εύκολο να μεταφέρουμε, να αντιγράψουμε, ή να ανταλλάσσουμε ψηφιακά αρχεία οποιασδήποτε μορφής, όπως έγγραφα, φωτογραφίες, μουσική και ταινίες.

Τηλεκπαίδευση

Μια ακόμα χρήσιμη δυνατότητα που παρέχουν οι εφαρμογές υπολογιστών στην εκπαίδευση και το Διαδίκτυο είναι η *τηλεκπαίδευση* (e-learning), δηλαδή η εκμάθηση διάφορων γνωστικών αντικειμένων μέσω του Διαδικτύου. Πολλοί εκπαιδευτικοί οργανισμοί παρέχουν τη δυνατότητα στον χρήστη να διδαχθεί συγκεκριμένη ύλη είτε μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, είτε μέσω μιας ιστοσελίδας με θεωρία, παραδείγματα, ασκήσεις, και άλλα μέσα. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Τηλεργασία

Μια πολύ χρήσιμη εφαρμογή των υπολογιστών στην καθημερινή ζωή είναι η *τηλεργασία* (teleworking). Η τηλεργασία είναι η δυνατότητα που έχει ένας εργαζόμενος να συνδέεται με τον χώρο εργασίας του μέσω δικτύου, από τον υπολογιστή του σπιτιού του ή τον φορητό υπολογιστή του. Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί να εργαστεί από ένα απομακρυσμένο σημείο χωρίς να είναι απαραίτητο να παρουσιαστεί στον χώρο εργασίας του. Εξάλλου, η τηλεργασία εξυπηρετεί και μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού που απασχολούνται ως εξωτερικοί συνεργάτες ή ελεύθεροι επαγγελματίες σε διάφορους παραγωγικούς κλάδους.

Διαφήμιση

Το Διαδίκτυο παρέχει στους χρήστες του έναν εύκολο και οικονομικό τρόπο διαφήμισης σε ένα παγκόσμιο πελατολόγιο. Καθένας μπορεί να διαφημίσει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του με χαμηλό κόστος σε στοχευμένο κοινό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οικονομική εξαπάτηση μέσω Διαδικτύου

Στόχος κεφαλαίου

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να αναφερθούμε στους πιο συνηθισμένους τρόπους οικονομικής εξαπάτησης μέσω Διαδικτύου, όπως είναι το ηλεκτρονικό «ψάρεμα», η παραπλάνηση, η απάτη που γίνεται με σκοπό την απόσπαση χρηματικών ποσών με διάφορους τρόπους και η απάτη που γίνεται ειδικά μέσω πιστωτικών καρτών. Επίσης, θα αναφερθούμε στους τρόπους προστασίας από την οικονομική εξαπάτηση μέσω της υποκλοπής προσωπικών δεδομένων, αλλά και σε διάφορες καλές πρακτικές που μπορούμε να ακολουθούμε για την πραγματοποίηση ασφαλών συναλλαγών και τη δημιουργία κωδικών πρόσβασης.

Εισαγωγή

Όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, το Διαδίκτυο μας παρέχει τη δυνατότητα να διεκπεραιώνουμε τις τραπεζικές και χρηματιστηριακές μας συναλλαγές 24 ώρες το 24ωρο και να κάνουμε τις αγορές μας πιο εύκολα, πιο οικονομικά, χωρίς ταλαιπωρία, και χωρίς αναμονή στις ουρές.

Ωστόσο, όλα τα καλά έχουν και μια αρνητική πλευρά! Ο μεγαλύτερος κίνδυνος που παραμονεύει είναι ότι μπορούμε να πέσουμε θύματα απατεώνων που έχουν ως στόχο τους την οικονομική εξαπάτηση, κυρίως μέσω της υποκλοπής των προσωπικών δεδομένων μας.

Όμως τι εννοούμε με τον όρο «προσωπικά δεδομένα»; Ένα από τα πιο ευαίσθητα ζητήματα του Διαδικτύου είναι ο χειρισμός των προσωπικών δεδομένων. Με τον όρο **προσωπικά δεδομένα** αναφερόμαστε σε όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με κάθε άτομο και μπορούν να το χαρακτηρίσουν. Μερικά από τα πιο συνηθισμένα προσωπικά δεδομένα είναι:

☐ Ονοματεπώνυμο	☐ Κωδικός πιστωτικής κάρτας
☐ Τόπος κατοικίας	☐ Πολιτικά φρονήματα
☐ Τηλέφωνο	☐ Συνδικαλιστική δράση
☐ Επάγγελμα	☐ Υγεία
☐ Οικογενειακή κατάσταση	☐ Ερωτική ζωή
☐ Ηλικία	☐ Ποινικές διώξεις και καταδίκες
☐ Αριθμός τραπεζικού λογαριασμού	☐ Θρησκευτικές πεποιθήσεις
☐ Αριθμός πιστωτικής κάρτας	

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Το σίγουρο είναι ότι τα παιδιά και οι έφηβοι σήμερα έχουν διαφορετική αντίληψη ως προς τον τρόπο χειρισμού των προσωπικών δεδομένων απ' ό,τι εμείς οι γονείς. Για τα παιδιά είναι πολύ πιο εύκολο να δώσουν το όνομά τους ή το τηλέφωνό τους ή ακόμα και να στείλουν προσωπικές φωτογραφίες και βίντεο σε αγνώστους.

Οικονομική εξαπάτηση και υποκλοπή προσωπικών δεδομένων

Τον τελευταίο καιρό παρατηρείται μεγάλη έξαρση στον αριθμό των συμπολιτών μας που πέφτουν θύματα κάποιας μορφής οικονομικής απάτης. Η «μεγάλη ευκαιρία» που νομίζουν ότι ανακάλυψαν τους οδηγεί πολλές φορές στην απώλεια χρηματικών ποσών.

Η πιο συνηθισμένη μέθοδος οικονομικής εξαπάτησης μέσω Διαδικτύου περιλαμβάνει την υποκλοπή των προσωπικών δεδομένων του θύματος ή τον δελεασμό με την ενδεχόμενη απόκτηση ενός τεράστιου χρηματικού ποσού. Πιο συγκεκριμένα, οι γνωστότερες μέθοδοι οικονομικής εξαπάτησης είναι:

- ☐ Το ηλεκτρονικό «ψάρεμα» (phishing)
- ☐ Η παραπλάνηση (pharming)

- ❑ Η απάτη που γίνεται με σκοπό την απόσπαση χρηματικών ποσών με διάφορους τρόπους (scam)
- ❑ Η απάτη που στοχεύει ειδικά στην απόσπαση χρηματικών ποσών μέσω πιστωτικών καρτών (credit card fraud).

Το ηλεκτρονικό «ψάρεμα» και η παραπλάνηση είναι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την υποκλοπή προσωπικών δεδομένων από ανυποψίαστους χρήστες του Διαδικτύου. Στη συνέχεια, αυτά τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για την οικονομική εξαπάτηση του θύματος.

Αντίθετα, οι απάτες έχουν ως στόχο να δελεάσουν το θύμα με ένα συνήθως πολύ υψηλό χρηματικό ποσό, το οποίο όμως το θύμα μπορεί να αποκτήσει αφού πρώτα καλύψει κάποια υποτιθέμενα έξοδα «μεταφοράς» ή πληρωμής φόρων.

Ηλεκτρονικό «ψάρεμα»

Πραγματικό συμβάν: Μια γυναίκα έπεσε θύμα ηλεκτρονικού ψαρέματος και της έκλεψαν τις οικονομίες μιας ζωής. Μια Βρετανίδα έπεσε θύμα απάτης μέσω ηλεκτρονικού «ψαρέματος» και έχασε ένα εκατομμύριο λίρες. Η άτυχη γυναίκα έλαβε ένα ψεύτικο μήνυμα, το οποίο υποτίθεται ότι προερχόταν από την τράπεζά της και την καλούσε να καταχωρίσει τα προσωπικά δεδομένα της, καθώς και τον αριθμό και τον κωδικό του τραπεζικού λογαριασμού της. Στη συνέχεια, αυτά τα στοιχεία πωλήθηκαν σε επιτήδειους. Η κατάληξη ήταν να αδειάσει ο λογαριασμός. Όταν οι αρχές συνέλαβαν τον δράστη, κατάσχεσαν τον υπολογιστή του, στον οποίο εντόπισαν στοιχεία για περισσότερες από 11.000 πιστωτικές κάρτες.

Ηλεκτρονικό «ψάρεμα» (phishing) είναι ένας τρόπος εξαπάτησης των χρηστών υπολογιστών που αποσκοπεί στο να τους αποσπάσει προσωπικές πληροφορίες, οι οποίες στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθούν για οικονομική εξαπάτηση. Συνήθως πρόκειται για ονόματα χρηστών (usernames), κωδικούς πρόσβασης (passwords), αριθμούς πιστωτικών καρτών και των κωδικών PIN τους, ή άλλων προσωπικών δεδομένων.

Η πιο συνηθισμένη μέθοδος ηλεκτρονικού «ψαρέματος» είναι η αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με παραπλανητικό περιεχόμενο, τα οποία προέρχονται φαινομενικά από μια αξιόπιστη πηγή (για παράδειγμα, από κάποια τράπεζα) και προτρέπουν τους χρήστες να επισκεφθούν, μέσω σχετικού υπερσυνδέσμου, κάποια τοποθεσία Ιστού πανομοιότυπη με εκείνη της τράπεζας, προκειμένου να ενημερώσουν τα στοιχεία του λογαριασμού τους. Στην πραγματικότητα, όταν οι παραλήπτες του μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου πατήσουν στον υπερσύνδεσμο, μεταφέρονται σε μια τοποθεσία Ιστού στην οποία τους ζητείται να παράσχουν προσωπικές πληροφορίες, όπως ο αριθμός ή ο κωδικός πρόσβασης του λογαριασμού τους, προκειμένου να

Γονείς, παιδιά και Δι@δίκτυο

Προστατέψτε το παιδί σας από τους κινδύνους του Διαδικτύου

Στόχος αυτού του βιβλίου είναι να ενημερώσει τους γονείς για τους πιθανούς κινδύνους που κρύβει για τους ίδιους και τα παιδιά τους η συνεχής και χωρίς προφυλάξεις χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου, και να τους βοηθήσει να προλάβουν και να αντιμετωπίσουν δυσάρεστες καταστάσεις και προβλήματα.

Το βιβλίο θα σας δείξει πώς να:

- Ενημερώσετε τα παιδιά σας για τους κινδύνους που κρύβει η επιπόλαιη χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου
- Αποκτήσετε τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες στη χρήση των εφαρμογών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούν τα παιδιά σας (Facebook, Twitter, Google, YouTube, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, κ.λπ.)
- Κάνετε ασφαλέστερη τη χρήση των διαδικτυακών εφαρμογών και υπηρεσιών από τα παιδιά
- Εγκαθιστάτε, ρυθμίζετε και χρησιμοποιείτε προγράμματα εντοπισμού ιών και άλλες εφαρμογές ασφαλείας
- Εκμεταλλευθείτε τις δυνατότητες γονικού ελέγχου και φιλτραρίσματος των Windows
- Καθορίσετε κανόνες για τη χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου σε συνεργασία με τα ίδια τα παιδιά
- Ενημερωθείτε για τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς στους οποίους μπορείτε να απευθυνθείτε σε περίπτωση που χρειαστείτε συμβουλές ή βοήθεια

Τα κεφάλαια «Εθισμός στο Διαδίκτυο» και «Παραβίαση ιδιωτικής ζωής και παρενόχληση» γράφηκαν σε συνεργασία με την ψυχολόγο και οικογενειακή θεραπεύτρια **Νικολέτα Μπουλταδάκη**.

Ο συγγραφέας

Ο **Χρήστος Γουλτίδης** ασχολείται με το Διαδίκτυο σχεδόν από το ξεκίνημά του. Δραστηριοποιείται για περισσότερα από 30 χρόνια στον τομέα της Πληροφορικής, ως τεχνικός υπολογιστών, εισηγητής σε σεμινάρια τεχνικών, εισηγητής σε σεμινάρια στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και των εφαρμογών τους, στα μεγαλύτερα εκπαιδευτήρια της Σουηδίας και στην Ελλάδα. Έχει εργαστεί ως εξωτερικός συνεργάτης της ECDL Ελλάς και της I-skills, και ως υπεύθυνος του πρώτου εξεταστικού κέντρου ECDL στην Ελλάδα. Έχει γράψει περισσότερα από 25 βιβλία Πληροφορικής τα οποία έχουν κυκλοφορήσει από τις Εκδόσεις Κλειδάριθμος. Κίνητρό του για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου ήταν η επιθυμία του να μοιραστεί με τους ανήσυχους και προβληματισμένους γονείς τις εμπειρίες του ως πατέρα δύο αγοριών και τις γνώσεις που απέκτησε στη διάρκεια της πολυετούς ενασχόλησής του με την Πληροφορική.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Δαμοκού 4, Σταθμός Λαρίσης, 10440 ΑΘΗΝΑ, Τηλ. 210-5237635
info@klidarithmos.gr www.klidarithmos.gr
www.facebook.com/klidarithmos.gr

ISBN 978-960-461-599-5

9 789604 615995